

KRITÉRIA HODNOCENÍ SKUSU A ZUBŮ U PEKINÉZE

V průběhu mnoha let posuzování našeho plemen na výstavách se neustále setkáváme s problémem posuzování postavení čelistí, tj. skusu a kontrolou chrupu pekinéze. Pojďme se nyní společně nad tímto problémem zamyslet.

Jediným směrodatným pro posuzování exteriéru kteréhokoliv plemene je standard plemene, který jasně stanovuje parametry jeho exteriéru. Standard pekinéze č. 207 byl v původním znění publikován 24.6.1987, jeho korekce pak 1.12.1997. Původní i stávající verze byly u nás publikovány, poslední znění standardu z roku 1997 bylo oficiálně přeloženo porovnáním anglického originálu a německého a francouzského znění tohoto textu. Zaměřme se nyní na oblast, která se věnuje popisu obličejové části plemene, resp. výše uvedenému problému.

Standard plemene, na rozdíl od jiných plemen, tuto oblast obličejové části psa vůbec nekomentuje. Tím je řečeno, že standard nevymezuje postavení čelistí u pekinéze, stejně jako nekomentuje ztrátovost zubů. Domněnka, či pochybnost, že vlastně není podle žádných kritérií stanoveno postavení čelistí je však mylná. Standard se zcela přesně vyjadřuje ve třech bodech :

- 1/ profil obličejové části musí být plochý
- 2/ pod dobře přilehlými pysky nesmí být vidět zuby nebo jazyk
- 3/ silná dolní čelist je nezbytná

ad1/ Plochý profil obličejové části tvoří linie, tvořena třemi body – čelo, nos, brada. Linie pak může být narušena vystupujícím, či naopak ustupujícím čelem, vystupující, nebo naopak příliš dozadu posazenou nosní houbou, a v poslední řadě, co nás v této souvislosti nejvíce zajímá, pak utvářením brady, která může být výrazná, až vystupující z profilu, což je vždy při extrémním předkusu psa, tj. při předsunutí dolní čelisti. Plochý profil je zpravidla vždy dodržen při těsném předkusu nebo skusu klešťovém. Efekt ustupující brady pak zpravidla dává najevo klešťový nebo nůžkový skus. Uvádím záměrně zpravidla, protože i u těsného předkusu může dojem menší, nebo ustupující brady vzniknout. Profil psa je proto velmi důležitý pro posouzení postavení čelistí.

ad 2/ Pysky pekinéze musejí být dobře přilehlé. Mohutnější masité až nežádoucí převislé pysky mohou zakrývat bradu psa a mohou způsobit její optické zmenšení. Proto, nastoupí-li k posuzování pes s masitějšími pysky, je nutné se zvláště zaměřit na posouzení brady. Viditelné řezáky pak mohou mít dvojí odůvodnění. Buď je příliš výrazný předkus, nebo šikmá dolní čelist, kdy zpravidla pes odhaluje jeden špičák, nebo spolu s ním jen část řezáků. Doprovodným projevem šikmé dolní čelisti pak bývá velmi často ukazující se jazyk zpravidla na té straně, kde je čelist více vzdálená od roviny. Při podezření z této vady je vhodné, aby rozhodčí kontrolou skusu ověřil svou domněnku, z důvodu skutečně korektního posouzení psa. Viditelný jazyk, vyjma dvou výše popsaných případů, tedy extrémního předkusu, nebo šikmé čelisti, se může objevit ještě v jednom případě, a to zcela nezávisle na typu skusu - v případě, že je velký a psovi se zkrátka do tlamy nevejde. Toto konstatování působí poněkud komicky, ale vyskytují se u nás linie, kde se tento znak objevuje a bohužel, geneticky i velmi upevňuje. Pokud je i v tomto případě jazyk trvale viditelný, je nutné tuto skutečnost hodnotit jako rozpor se standardem FCI.

ad 3/ Síla dolní čelisti je dána silou kostí lebky. Je dáno obdélníkovým rámcem hlavy, že i dolní čelist musí být široká a standard hovoří, že musí být silná. Úzká čelist se vyskytne jen ve dvou případech – je-li enormní předkus (při tomto typu skusu je tendence ke zúžení čelisti) a řezáky zpravidla nejsou v řadě a dále v případě redukce počtu řezáků,

kdy logicky menší počet řezáků než šest nevyžaduje tolik místa v čelisti. Těsný předkus, nebo klešťový skus zaznamenává při plnochruposti, s největší pravděpodobností optimální šíři a pevnost dolní čelisti.

Opomenout nelze ani praktická a estetická kritéria. Pes s výrazně předsunutou dolní čelistí může být v mnoha ohledech handicapován, a to nejen v případech konzumace potravy, vlastní péče, či při péči fen o štěňata. Řezáky v těchto případech bývají velmi mělce založeny a dochází k jejich brzké ztrátě. Čelist se pak stahuje v závislosti na rychlosti ztrátovosti zubů, dále uvolňuje, propadají se pysky a pes končí s obnaženými, viditelnými dásněmi dolní čelisti a jazykem. Při těsném skusu, nebo kleštích není estetický dojem ztrátovosti zubů, či pohybu čelisti tak výrazný.

Standard pekinéze o počtu zubů nehovoří, resp. nekomentuje redukci chrupu. Vycházet však musíme z faktu, že fyziologickým parametrem je plnochrupost, tedy plných 42 zubů. Redukce, zejména v řezácích má za následek již výše popsané důsledky, především zúžení čelistí. Velmi problematická u tohoto plemene je předčasná ztrátovost, tedy získaná redukce, opět zpravidla v řezácích, která ve výsledném efektu způsobuje, že zhruba 80% populace plemene po druhém roce života vykazuje jejich ztrátovost. Toto je velmi důležitá skutečnost, která je dána délkou existence plemene, jeho způsobu života a potravních návyků, kdy chrup ztrácí svou prioritní funkci při získávání a zpracovávání potravy, a dále, jeho stav logicky odpovídá i adekvátnímu stavu degenerace plemene. Tento fakt si musíme všichni uvědomit, a to chovatelé i posuzovatelé exteriéru.

Redukce chrupu, vrozená, či získaná během života je problémem řady společenských plemen, není tedy výhradní u našeho plemene. Je velmi nerozumné u zvířat posuzovaných ve třídách otevřených a dále penalizovat ztrátovost zubů a je vhodnější zaměřit se na celkové posouzení obličejové části a hodnotit odchylky od výše uvedených parametrů jejího utváření. Tento postup však lze posuzovatelům pro plemeno pouze doporučit. Každý posuzovatel má pro své hodnocení jiné priority a zůstane pravdou, že posouzení, zejména redukce řezáků, je tím nejjednodušším pro penalizaci určitého zvířete. Každý posuzovatel má k tomuto postupu právo a lze jen dodat, že proti verdiktu rozhodčího nelze vznést protest. Škoda jen, když z důvodu tohoto nedostatku jsou opomíjeny jiné exteriérové kvality hodnoceného zvířete. Zůstane proto zájmem klubu delegovat na výstavy takové rozhodčí, kteří se výborně orientují v problematice plemene a kteří jsou schopni akceptovat skutečnost, že získaná redukce chrupu je od určitého věku psa samozřejmým doprovodným jevem.

Poněkud do kolize se dostává toto vysvětlení problému s hodnocením při bonitaci. Výstavu a bonitaci musíme od sebe výrazně odlišit, neboť bonitace je hodnocením, které se provádí jedenkrát za život a je zde brána v úvahu nejen kvalita exteriéru, ale také kvalita chovatelská. Součástí bonitace jsou i metrické hodnoty tělesné výšky a délky, parametry hlavy a samozřejmě, že i kontrola skusu a počtu zubů. Je to logické. Abychom u plemene dodrželi parametry stanovené standardem FCI je zřejmé, že nemůže být chovatelským záměrem podpora využití zvířat s výraznými odchylkami od standardu. Může však dojít k situaci, kdy např. u výborně oceněného zvířete z výstavy budou u bonitace zjištěny nedostatky, v jejichž důsledku zvíře nebude zařazeno do chovu, právě např. z důvodu kontroly skusu a chrupu. K takové situaci může skutečně dojít a zůstane zřejmě na jejím individuálním řešení, zejména s přihlédnutím k dalším exteriérovým kladům, či nedostatkům posuzovaného zvířete.

Domnívám se, že otázka posuzování skusu a chrupu u pekinéze nebude ještě po nějakou dobu zcela akceptována. Jsou v nás příliš zažitá zvyky z dob nedávno minulých, kdy skus a chrup byly stěžejním kritériem posouzení a navíc, působí stále dost posuzovatelů, kteří byli touto dobou vychováni. Tak, jak postupuje doba kupředu, tak se vyvíjí i naše plemeno a dnes, ruku na srdce, se potýkáme chovu s problémy, které dříve nebyly vůbec aktuální a dnes na nich závisí zdraví populace našich zvířat.

Je potřeba určité faktory přehodnotit a stanovit si priority s ohledem na fyzické a genetické zdraví našich psů. Bylo by smutné tvrdošijně stát na kontrole plnochruposti a opomenout jiné nedostatky či vady, např. dysplazii lokte, nebo stále více se uzavírající nosní otvory, které jsou ve svém důsledku limitující pro život zvířete. Nelze zůstat stát na kritériích, která byla směrodatná v době počátku chovu plemene v naší republice, musíme přehodnotit výraznou změnu exteriéru chovaných zvířat a k tomu adekvátně stanovených chovatelských cílů našeho plemene.

Zuzana Brotánková